

DE BETEKENIS VAN ANDRÉ DEMEDTS VOOR DE VLAAMSE AUTONOMIEGEDACHTE

“Ter bescherming van onze Vlaams-Nederlandse wezenheid”

Dit jaar konden we aan de hand van het symposium naar aanleiding van 65+1 jaar VVB en de organisatie van de LOF-prijs in Leiden op gepaste wijze stilstaan bij decennia van onafhankelijkheidsstreven en culturele toenadering tot en grensoverschrijdende samenwerking met Nederland. Als afsluiter van dit herinneringsjaar een terugblik naar een persoon die we in dit kader moeilijk konden vergeten: de Vlaamse schrijver, dichter en leraar André Demedts (1906-1992).

André Demedts was een Vlaams schrijver-dichter en cultuurpromotor.

De Europese eenmaking

Demedts' betekenis voor de Vlaamse autonomiegedachte lag volgens de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* vooral "op het vlak van de inspirerende kracht die van hem uitging." Een bewijs voor deze bewering vinden we in het artikel 'Vlaanderen in een verenigd Europa' dat hij in 1960 schreef voor het kunstschrift *West-Vlaanderen*. Daarin verklaarde Demedts dat we langzamerhand, in het geval van een op dat moment onzekere blijvende vrede in onze streken, deel zouden gaan uitmaken van een "innige samenwerking onder de staten van het 'Vrije Europa'". Volgens de auteur was het trage tempo waarop deze evolutie tot stand kwam van groot belang voor de Vlamingen:

Vijftien jaar geleden waren wij zeker niet gereed om in de wereld van toen, met de mentaliteit die er heerste en onze eigen tragische verscheurdheid, het voortbestaan van ons volk veilig te stellen. Nu zijn wij veel sterker. Binnen vijftientig jaar, als we geen verraad plegen tegenover onszelf, zal onze macht nog toegenomen zijn.

Als kind van zijn tijd beschouwde Demedts de Europese eenmakingsgedachte op dat moment als wenselijk op politiek, economisch en technisch gebied. Toch blijkt de actuele waarde van zijn tekst uit de bewering dat het niet verstandig zou zijn geweest het nog vorm te geven Europese niveau bevoegdheden te verlenen, die organen die dicht bij de regionale gemeenschappen stonden evengoed op zich konden nemen. Integendeel moest toen al een tegengewicht voor de centrale Europese instellingen tot stand komen om de opkomst van een dictatoriale en overbelaste centraliserende macht te beletten:

Een gedecentraliseerde ordening biedt de meeste waarborgen voor een rechtvaardig bestuur, dat op concrete werkelijkheden is afgestemd. Vandaar dat wij het onmisbaar achten dat de nationale staten blijven bestaan. Daarnaast zouden echter nieuwe lichamen moeten opgericht worden, om de specifiek culturele belangen van iedere volksgemeenschap te behartigen. Op afstand gezien

Het André Demedts huis is een cultuur- en kunstencentrum, gelegen in de oude Leievallei in Sint-Baafs-Vijve.

lijken deze laatste essentiëler dan de eerste. De staatse [Belgische] organen zullen misschien mettertijd meer en meer van hun betekenis verliezen, waar de [Vlaamse] lichamen ter beveiliging van het volkswezen in ieder geval noodzakelijk en onvervangbaar zullen blijven.

Daarom ijverde Demedts voor een cultureel orgaan "ter bescherming van onze Vlaams-Nederlandse wezenheid." Aangezien voor de Vlamingen de strijd voor zelfbehoud onze krachten te boven zou gaan en omdat een significant deel van ons volk niet nationaal zelfbewust was (en is), beschreef hij de nood aan een culturele instelling met bevoegdheden die heden bij het Vlaams Parlement liggen. Deze moest een actie ontplooiën, die ...

de macht van iedere staat afzonderlijk te boven gaat. Het volksnationalisme, waarvan zij de uitdrukking en de beschermers zijn, dient als een korrektief op het staatsnationalisme beschouwd. Als beide strekkingen een wettelijk gezag hebben, zullen zij elkanders overdrijvingen indijken en de sterkte van een Verenigd Europa verstevigen. [...] Wanneer er voor de Nederlandssprekende Belgen geen tegenstelling tussen hun staatse en volkse trouw meer mogelijk is, doordat de oorzaken van die gespletenheid [omwille van een doorgedreven Vlaamse natievorming] weggenomen zijn, zullen ontzaglijke energieën, nu voor de Vlaamse Beweging ingezet, aan wetenschappelijk en artistiek werk kunnen besteed worden.

Internationale samenwerking

Zelf wenste Demedts dat de volgens hem in die tijd al te regionalistisch ingestelde Vlamingen als gevolg van de hierboven beschreven strategie de Nederlanders

niet meer zouden aanzien als concurrenten en vreemdelingen, maar als medevolksgenoten en -werkers. Naast dit niet noodzakelijk te delen gevoel van 'volksverbondenheid' valt weinig in te brengen tegen zijn bewering dat de hiermee gepaard gaande economische samenwerking grote voordelen met zich zou meebrengen. Het betrof hier een na te streven internationale, Groot-Nederlandse samenwerking om de beknottende macht van de Belgische staat te breken.

Dit doel kon volgens Demedts niet enkel van bovenaf gerealiseerd worden door instellingen die boven de hoofden van onze mensen ageerden. Zo hadden de Vlamingen ook lokaal in steden en gemeenten nood aan groepen van toegewijde personen, die in onderling overleg de Vlaamse belangen ter plaatse verdedigden en het Vlaamse leven in al zijn uitingen ondersteunden en aanvuurden.

'Vlaamse vriendenkringen'

Demedts beschreef deze initiatieven als 'Vlaamse Vriendenkringen'. Deze konden worden samengesteld uit afgevaardigden van jeugdorganisaties en bestaande culturele en sociale verenigingen die de belangstelling voor internationale solidariteit konden verruimen. Zodoende hielpen ze het klimaat te scheppen dat onmisbaar was voor de vorming van een georganiseerde cultuurgemeenschap. In dit kader was ook voor de VVB een specifieke rol weggelegd: "Indien de Vlaamse Volksbeweging", aldus Demedts, "zulke vriendenkringen kon oprichten, zou de opbeuring en de bewustmaking van ons volk er sterk door gediend worden."

De auteur sloot zijn betoog als volgt af:

In dienst van de schoonste levenswaarden, dienen zij ook zichzelf. Op het ogenblik dat onze mensen dat kunnen begrijpen, zullen zij met de werkkraft die wij tot nog toe mochten bezitten, ten minste zoveel presteren als wie ook, die het onder dezelfde omstandigheden moet doen en die prestaties zullen ons volk en tegelijk de mensheid ten goede komen. Een goed gericht kultuurnationalisme is een element van orde en vooruitgang voor iedereen.

"In dienst van de schoonste levenswaarden ..."

Wie geïnteresseerd is in de persoon van André Demedts, kan steeds het naar hem vernoemde cultuur- en kunstencentrum in Sint-Baafs-Vijve (deelgemeente van het West-Vlaamse Wielsbeke) bezoeken. Misschien een gepaste locatie voor een door een West-Vlaamse VVB-afdeling te organiseren ledenuitstap? Het André Demedts huis bezit de ideale troeven om de bezoeker de schoonheid van cultuur en de rust van natuur te bieden.

Nick Peeters